

בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פליליים

ע"פ 7220/19

ע"פ 7284/19

לפני :
כבוד השופט מ' מזוז
כבוד השופטת י' וילנר
כבוד השופט ע' גרוסקופף

המערער בע"פ 7220/19
והמשיב בע"פ 7284/19 :
יצחק זגורי

נ ג ד

המשיבה בע"פ 7220/19
והמעררת בע"פ 7284/19 :
מדינת ישראל

ערעורים על גזר דינו של בית המשפט המחוזי בירושלים
בת"פ 37956-12-17, שניתן ביום 19.09.2019 על-ידי כב'
השופט ר' כרמל

תאריך הישיבה :
ב' בשבט התש"ף (28.1.2020)

בשם המערער בע"פ 7220/19
והמשיב בע"פ 7284/19 :
עו"ד חגית רייזמן-אבודרהם

בשם המשיבה בע"פ 7220/19
והמעררת בע"פ 7284/19 :
עו"ד ארז בן-ארויה

פסק-דין

השופטת י' וילנר:

1. לפנינו ערעורים מזה ומזה על גזר דינו של בית המשפט המחוזי בירושלים (כב' השופט ר' כרמל) מיום 19.9.2019 בת"פ 37956-12-17, בגדרו נגזרו על המערער בע"פ 7220/19 (להלן: המערער) 10 חודשי מאסר בפועל ועונש מאסר על תנאי.

2. ביום 18.6.2018 הוגש במסגרת הסדר טיעון כתב אישום מתוקן נגד המערער ונגד שלושה אחרים (להלן בהתאמה: כתב האישום המתוקן והנאשמים). על-פי המתואר בכתב האישום המתוקן, ביום 9.12.2017 הגיע המערער יחד עם אחיו, אביו וחברו לסניף קופת חולים "מאוחדת" שבבית"ר עלית, וזאת עקב חתך עמוק ומדמם שנגרם לאחיו. סניף זה של קופת החולים פעל באותה העת במתכונת שבת עבור מטופלי הקופה בלבד, ועבדו בו רופא ואח – הם המתלוננים שבענייננו (להלן: הרופא והאח; וביחד: המתלוננים). משהתברר כי אחיו של המערער אינו מבוטח בקופת החולים "מאוחדת", הסביר לו הרופא כי לא יוכל להעניק לו טיפול רפואי אך ציין כי הוא מוכן לחבוש את ידו וכן ייעץ לו לפנות למרפאת ט.ר.ם המצויה בבית"ר עלית.

בעקבות כך, אחיו של המערער פתח בצעקות ובקללות כלפי הרופא, והאחרון החל לצלמו באמצעות מכשיר הטלפון הנייד שלו. למשמע הצעקות, ניגש האח לחדר הרופא, והמערער וחברו אשר המתינו מחוץ לחדר הגיעו אף הם. בהמשך לכך, אחיו של המערער דחף את ידו של הרופא האוחזת במכשיר הטלפון הנייד, והחל יחד עם חברו של המערער לקלל את הרופא תוך התייחסות למוצאו הערבי. לאחר מכן, המערער הסיט את מכשיר הטלפון הנייד של הרופא על-מנת למנוע ממנו לצלם, הנאשמים החלו לדחוף אותו ולהכותו בידיהם, ואחיו של המערער בעט בו ברגליו. הרופא והאח ניסו להתגונן מפני המתקפה, ובמקביל, אביו ואחיו של המערער הניפו כיסאות לעבר הרופא, אשר אחד מהם פגע בחוזקה בידו הימנית. האח הרים כיסא אף הוא על-מנת לנסות להדוף את התקיפה, ובשלב מסוים הצליח הרופא להיכנס לחדר סמוך ולנעול את הדלת. המערער, יחד עם אביו וחברו, המשיכו לקלל את הרופא מבעד לדלת הסגורה, לאיים עליו בפגיעה בגופו – שוב, תוך התייחסות למוצאו הערבי – וכל זאת, תוך שהם משליכים כיסאות על הדלת, דופקים עליה ובוועטים בה.

לאחר מכן, נטל המערער ממטבחון המרפאה סכין מריחה בעלת להב של כ-10 ס"מ, ניגש לחדר בו הסתגר הרופא והחל לצעוק ולהלום בחוזקה על הדלת הסגורה. בהמשך לכך, התקרב המערער אל האח, הניף לעברו את הסכין ואיים עליו באמצעותה. האח הצליח להסיט את ידו של המערער, ולבסוף אביו של המערער נטל ממנו את הסכין והשיבה למטבחון המרפאה.

כתוצאה מהאירוע המתואר לעיל, נשברה ידו של הרופא והוא נזקק לניתוח ולהכנסת פלטינה, וכן נגרמה לו שריטה בראשו.

3. המערער הודה במסגרת הסדר טיעון בעובדות כתב האישום המתוקן, והורשע, על יסוד הודאתו, בעבירות של חבלה חמורה בנסיבות מחמירות לפי סעיף 333 בנסיבות סעיף 335(א)(2) לחוק העונשין, התשל"ז-1977; איומים לפי סעיף 192 לחוק העונשין; והחזקת סכין שלא כדין לפי סעיף 186(א) לחוק העונשין.

גזר הדין

4. במסגרת גזר הדין עמד בית המשפט המחוזי על חומרת אירוע התקיפה, וקבע כי המערער פגע במעשיו בשורה של ערכים חברתיים מוגנים – ובהם זכותו של אדם לכבוד ולשלמות גופו, תחושת הביטחון של אדם במקום עבודתו, הגנה על מוסדות ציבוריים והבטחת תפקודם התקין של עובדי ציבור, ובפרט שמירה על שלומם של הרופאים האמונים על בריאות הציבור. בתוך כך, עמד בית המשפט המחוזי על נסיבות ביצוע העבירות מהן עולה כי מדובר היה באירוע אלים ובריוני, אשר בוצע בצוותא, באופן שהלך והסלים. בית המשפט המחוזי הוסיף וציין כי הגם שהעבירות בוצעו בהיעדר תכנון מקדים, למערער היתה שליטה על אופן התפתחות האירוע וכי הלה לא חדל ממעשיו חרף ניסיונותיו של אביו להרגיע את הרוחות. עוד צוין כי גם לאחר שהרופא הסתתר בחדר, המשיך המערער במעשיו והוסיף לאיים על הרופא בפגיעה בו – וזאת אף באמצעות סכין המריחה שנטל לידו. נוכח האמור, קבע בית המשפט המחוזי כי מתחם הענישה ההולם בענייננו נע בין 10 ל-36 חודשי מאסר בפועל.

5. בבואו לגזור את עונשו של המערער בתוך מתחם הענישה שנקבע, זקף בית המשפט המחוזי לחובת המערער את התרשמות שירות המבחן כי הלה קיבל אחריות חלקית בלבד למעשיו, כי הוא מפחית מחומרת האירוע ומן הפגיעה במתלוננים, ואף מצדיק את השימוש באלימות. כן צוין כי המערער הושעה מספר פעמים מן המכינה הקדם-צבאית בה שהה מאז חודש אוגוסט 2018 בתנאי מעצר בית מלא, וכי הלה אף נסוג לשתיית אלכוהול מאסיבית – זאת, עד להחלטתו לנשור כליל מן המכינה בעקבות השעייתו בחודש מרץ 2019. עוד צוין הרקע המשפחתי הקשה ממנו מגיע המערער, וכן כי ניסיונות לשלבו במסגרות טיפוליות נתקלו בהתנגדות ובשיתוף פעולה חלקי ביותר מצדו. בתוך כך, עמד בית המשפט המחוזי אף על המלצת שירות המבחן להשית על המערער עונש מאסר אשר ירוצה בדרך של עבודות שירות, שילווה במאסר מותנה ובקנס כספי.

לצד זאת, הביא בית המשפט המחוזי במניין שיקוליו לגזירת העונש בתוך מתחם הענישה אף את גילו הצעיר של המערער; את היעדרן של הרשעות בפלילים לחובתו; את העובדה כי הלה הביע חרטה על מעשיו, ואף הודה במיוחד לו – הודאה אשר חסכה ניהול הליך משפטי ממושך ואת העדת המתלוננים.

6. בשים לב לכל אלה, השית בית המשפט המחוזי על המערער 10 חודשי מאסר בפועל, בניכוי ימי מעצרו, וכן 6 חודשי מאסר על תנאי למשך שלוש שנים, לבל יעבור עבירה מסוג פשע.

7. להשלמת התמונה, אציין כי ביום 28.4.2019 הוגש לבית המשפט המחוזי תסקיר נפגע העבירה בעניינו של הרופא (הגם שלא קיבל התייחסות במסגרת גזר הדין). מתסקיר זה עולה כי לרופא נגרם נזק קשה בעקבות האירוע, ובכלל זאת, מתוארות אימת המוות המוחשית שחוה הלה במהלך האירוע האלים; הפגיעה הממשית בתחושת הביטחון והמוגנות שלו; עזיבתו את מקום עבודתו בקופת החולים "מאוחדת" בעקבות האירוע; וכן הצפת תחושות של נחיתות, ניכור ותלישות עקב ביטויי השנאה הנוגעים למוצאו הערבי אשר הופנו כלפיו במהלך האירוע. כמו כן, צוין ההד התקשורתי של האירוע, אשר גרם לרופא לתחושה כי הוא מוכתם בדעה שלילית וכי הוא נתפס כמי שנהג באופן לא מקצועי וגזעני, שעה שלא נענה לדרישות אחיו של המערער לקבלת טיפול רפואי מלא.

המערער הגיש ערעור על חומרת עונש המאסר בפועל שהושת עליו ואילו המדינה הגישה ערעור על קולת העונש.

הערעורים דנן

8. המערער טוען, בעיקרו של דבר, כי שגה בית המשפט המחוזי כאשר השית עליו עונש מאסר לריצוי בפועל, וזאת בניגוד להמלצת שירות המבחן לגזור עליו עונש מאסר אשר ירוצה בדרך של עבודות שירות. לטענת המערער, מכלול נסיבותיו האישיות העולות מתסקירי שירות המבחן מצביע בבירור על כך שיש להעדיף בעניינו גישה שיקומית ולהימנע מהטלת מאסר בפועל. עוד נטען, בין היתר, כי בית המשפט המחוזי לא נתן בגזר דינו משקל ממשי לגילו הצעיר של המערער בעת ביצוע העבירה; להודאתו במיוחד לו, אשר חסכה את ניהול ההליך המשפטי ואת העדת המתלוננים; לעצם השתתפותו בהליך שיקומי במסגרת המכינה הקדם-צבאית במשך חודשים ארוכים; למצבו הנפשי השברירי; לרקע המשפחתי הקשה ממנו הגיע ולמצבו הסוציו-אקונומי. עוד טוען המערער כי אירוע התקיפה לא היה מתוכנן, אלא התפתח רק על רקע סערת הרוחות בה היו מצויים

הנאשמים, ואף לא ביוזמתו של המערער, אשר פעל בעיקר מתוך תחושת נאמנות לבני משפחתו. כמו כן, נטען כי לא ניתן משקל לכך שהסכין אשר נטל המערער לידו במהלך האירוע היתה סכין מריחה, אשר לא ניתן לעשות בה שימוש פוגעני, ומכל מקום, לטענתו, לא היתה לו כל כוונה לפגוע במתלוננים באמצעות הסכין האמורה. עוד נטען כי מבין הנאשמים הנוספים, היה המערער ה"חלוץ" להודות במיוחס לו בכתב האישום המתוקן, וכן כי פציעתו של הרופא בכף ידו לא נגרמה כתוצאה ממעשיו של המערער.

9. מנגד, טוענת המדינה בערעורה כי יש להחמיר באופן משמעותי בעונש המאסר בפועל אשר הושת על המערער ואף לחייבו בתשלום פיצוי למתלוננים. לטענת המדינה, עונשו של המערער אינו מגלם את מדיניות הענישה הראויה בעבירות של אלימות חמורה אשר בוצעו בצוותא, ובפרט בעבירות שהופנו כלפי צוות רפואי – על לא עוול בכפו. המדינה טוענת כי חלקו של המערער באירוע מלמד על המסוכנות הנשקפת ממנו, וכי שגה בית המשפט המחוזי בכך שלא נתן משקל הולם לנסיבות החמורות והאלימות של האירוע; לאימויו של המערער על הרופא והאח באמצעות סכין; להתרשמותו השלילית של שירות המבחן מן המערער; ולכך שהלה לא נרתם להליך שיקומי. עוד צוין כי בניגוד לאמור בגזר הדין, הרי שלמערער אכן ישנו עבר פלילי. כמו כן, טוענת המדינה כי המלצת שירות המבחן להשית על המערער עונש מאסר לריצוי בדרך של עבודות שירות אינה עולה בקנה אחד עם תוכן התסקירים אשר הוגשו בעניינו, המלמדים על רמת סיכון משמעותית. עוד טוענת המדינה כי היה על בית המשפט המחוזי להביא במניין השיקולים לעונש אף את הפגיעה הממשית שנגרמה לרופא, וכן את תמונת הנזק הקשה המצטיירת מתסקיר נפגע העבירה שהוגש בעניינו. לעניין זה נטען כי היה מקום לכלול בגזר הדין אף רכיב של פיצוי כספי משמעותי למתלוננים, ובפרט לרופא – אשר, כעולה מתסקיר נפגע העבירה, עזב בעקבות האירוע את מקום עבודתו וחווה פגיעה ממשית בתחושת הביטחון והמוגנות שלו.

10. למען שלמות התמונה, יצוין כי לקראת הדיון שהתקיים לפנינו ביום 27.1.2020, הוגש תסקיר משלים מטעם שירות המבחן בעניינו של המערער. מהתסקיר המשלים עולה, בין היתר, כי המערער שולל נזקקות לטיפול – הן בתחום ההתמכרויות והן בתחום האלימות וויסות דחפים. עוד עולה כי לא חל כל שינוי בעמדתו של המערער ביחס לחומרת מעשיו ולמניעים שהובילו אותו לבצעם, וכי הוא מבטא עמדה קורבנית-הגנתית. משכך, נמנע שירות המבחן מהמלצה טיפולית בעניינו של המערער.

11. לאחר ששקלתי את טיעוני הצדדים, הגעתי לכלל מסקנה כי יש לקבל את ערעורה של המדינה ביחס לקולת העונש, וממילא, לדחות את ערעור המערער – הכול כמבואר להלן.

12. את הדיון בעניינינו ראוי לפתוח בחומרם של מעשי המערער אשר הסבו לרופא חבלה חמורה. בית משפט זה עמד לא אחת על החומרה הגלומה בעבירות אלימות ועל הצורך בהרתעה מפני ביצוען. זאת, מחמת פגיעתן האנושה בזכותו של אדם לשלמות גופו, לביטחון ולכבוד, ולא כל שכן בנסיבות המחמירות בהן נעברו העבירות בעניינינו – בצוותא, באופן שהלך והסלים, תוך איומים והפחדות, אשר הגיעו עד כדי איום בסכין המריחה שנטל המערער לידו (ראו למשל: ע"פ 7475/14 מהדי נ' מדינת ישראל, פסקה 13 (25.12.2014); ע"פ 8244/17 מדינת ישראל נ' פלוני, פסקאות 13-15 (21.6.2018); ע"פ 799/19 צ'קול נ' מדינת ישראל, פסקה 9 (18.7.2019)).

לא זו אף זו, יש ליתן את הדעת לחומרה היתרה הגלומה במעשיו האלימים של המערער, באשר נלוו להם ביטויים קשים של שנאה וגזענות הנוגעים למוצאו הערבי של הרופא. אמנם כן, המערער לא הורשע בביצוע מעשיו מתוך מניע של גזענות (לפי סעיף 144 לחוק העונשין), ואולם אין ספק כי ביטויים מעין אלה משווים נופך נוסף של חומרה וכיעור למעשי האלימות המתוארים – הם ראויים לכל גינוי והוקעה. מקומם לא יכירנו במדינת חוק מתוקנת, ויש לפעול בנחישות למיגורם (ראו והשוו: ע"פ 5469/13 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה יז (13.4.2014)).

13. אם לא די באמור עד כה, הרי שבעניינינו חומרתן של העבירות אשר ביצע המערער מקבלת משנה תוקף אף נוכח העובדה כי האלימות והאיומים המתוארים לעיל הופנו כלפי צוות רפואי – רופא ואח – בעת מילוי תפקידם. בהקשר זה, ראוי לציין כי אין להשלים עם מצב בו אנשי צוות רפואי, האמונים על צרכיו החיוניים של הציבור, יחוו כי הם מאוימים או ימצאו עצמם מוכים ומותקפים על-ידי מטופל או בני משפחתו בעת שהם עושים את מלאכתם נאמנה (ראו והשוו: ע"פ 6123/05 חתוכה נ' מדינת ישראל, פסקה 3 (25.12.2005); ע"פ 3877/12 אבו גוש נ' מדינת ישראל, פסקה 10 (9.1.2013)). שומה עלינו כחברה מתוקנת להבטיח כי אנשי הצוות הרפואי הפועלים יום-יום תחת עומסים כבדים, במסירות ובהתמדה, יוכלו לבצע את מלאכתם כשהם חשים בטוחים ומוגנים, וללא כל מורא (ראו: ע"פ 2712/09 שמילוב נ' מדינת ישראל, פסקה 2 (18.11.2009)).

עוד יצוין כי מעשי אלימות או איומים המופנים כלפי אנשי צוות רפואי הניצבים על משמרתם אינם פוגעים "רק" בקורבן העבירה מושא התקיפה או האיומים, כי אם בשלומם של החולים כולם (ראו גם: ע"פ 3036/92 חמודה נ' מדינת ישראל, פסקה 6 (24.11.1992)). מעשים אלה מחייבים, אפוא, ענישה מחמירה – אשר תבטא גמול ראוי בגין הפגיעות האמורות, וכן תשמש אמצעי להרתעת הרבים מפני ביצועם. זאת, בייחוד על רקע המציאות בימינו, בה נוכחים אנו לצערנו כי איומים על רופאים ואחיות ואף תקיפתם של אנשי צוות רפואי – הינם חזון נפרץ (ראו: עניין חתוכה, בפסקה 3; עניין שמילוב, בפסקה 2; רע"פ 5458/12 ליכטמן נ' מדינת ישראל, פסקה 9 (15.7.2012); כן, ראו והשוו: דברי ההסבר להצעת חוק העונשין (תיקון מס' 105) (תקיפת מטפל ומאבטח), התשס"ט-2008, ה"ח 265, 56 (3.11.2008)).

14. לכל אלה מצטרפת העובדה כי כפי שעולה מתסקירי שירות המבחן אשר הוגשו בעניינו של המערער, הגם שהלה הודה במיוחס לו במסגרת הסדר הטיעון, הרי שהוא נוטל אחריות חלקית ביותר למעשיו, מפחית מחומרתם ואף מצדיק את נקיטת האלימות מצדו. כמו כן, אני סבורה כי יש להביא במניין השיקולים אף את הנזקים הגופניים, הנפשיים והכלכליים הקשים אשר נגרמו לרופא, כמתואר בתסקיר נפגע העבירה שהוגש בעניינו, ובכלל זה את הפגיעה הממשית של האירוע בתחושת הביטחון והמוגנות שלו, עד כדי עזיבתו את מקום עבודתו – פגיעה אשר חומרתה מקבלת משנה תוקף נוכח תחושותיו הקשות של הרופא עקב ביטויי הגזענות שהופנו כלפיו ועקב הדופי שהטילו הנאשמים במקצועיותו. כמו כן, יצוין כי בית המשפט המחוזי הביא במניין שיקוליו את היעדרו של עבר פלילי לחובתו, ואולם עיון במרשם הפלילי של המערער (אשר צורף לנימוקי ערעורה של המדינה) מעלה כי למערער עבר פלילי, בין היתר בעבירות אלימות ואיומים.

15. לאור כל האמור לעיל, באתי לכלל מסקנה כי העונש שהטיל בית המשפט המחוזי על המערער הוא מקל יתר על המידה, אינו משקף את חומרת המעשים ואף אינו עולה בקנה אחד עם מדיניות הענישה הראויה. אני סבורה, אפוא, כי יש לקבל את ערעורה של המדינה ולהחמיר בעונשו של המערער, כך שעונש המאסר אשר הושת עליו יעמוד על 18 חודשי מאסר לריצוי בפועל, בניכוי ימי מעצרו, וזאת חלף 10 חודשי המאסר אשר נגזרו על-ידי בית המשפט המחוזי. כל זאת, בשים לב להלכה לפיה אין דרכה של ערכאת הערעור למצות את הדין (ראו והשוו: ע"פ 7307/18 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 24 (11.11.2019); ע"פ 3725/19 מדינת ישראל נ' זידאן, פסקה 32 (27.1.2020)). כמו כן, ונוכח הנזקים הקשים שנגרמו לרופא ולאור הפגיעה באח, אני סבורה כי יש להשית על

המערער תשלום פיצוי לטובת הרופא בסך של 10,000 ש"ח ולטובת האח בסך של 2,000 ש"ח.

16. נוכח המסקנה האמורה, ממילא מתייחר הצורך לדון בערעורו של המערער ביחס לחומרת עונש המאסר בפועל אשר הושת עליו בגזר הדין, והוא נדחה בזאת.

17. סוף דבר: לנוכח כל האמור, אציע לחבריי לדחות את ערעורו של המערער, לקבל את ערעור המדינה כמפורט לעיל בפסקה 15, ולהותיר על כנם את יתר רכיבי גזר הדין.

ש ו פ ט ת

השופט מ' מזוז:

אני מסכים לפסק דינה של חברתי השופטת י' וילנר, על נימוקיו ומסקנותיו. כמפורט על ידי חברתי, למעשי המערער נודעת חומרה יתרה, מעבר לחומרת מעשי התקיפה האלימים, וזאת נוכח ביטויי הגזענות הקשים שהתלוו למעשי התקיפה, ובהתחשב בעובדה שמדובר בתקיפה של אנשי צוות רפואי.

תקיפה ופגיעה ברופאים ואנשי צוות רפואי, העושים לילות כימים להצלת חיי אדם ולטיפול מסור בחולים ובפצועים, היא מעשה בזוי וראוי לכל גנאי, ועל בתי המשפט לשלוח מסר חד-משמעי לענין זה על ידי ענישה ממשית ומרתיעה, לשם מיגור תופעה קשה זו, שלמרבח הצער הפכה למציאות רווחת במקומנו. יודגש כי החמרת העונש המתונה שאנו קובעים במקרה זה אינה מבטאת את מתחם הענישה הראוי במקרים כגון אלה, זאת על פי הכלל כי אין ערכאת הערעור נוהגת למצות את הדין.

ש ו פ ט

אני מסכים.

שופט

הוחלט כאמור בפסק דינה של השופטת י' וילנר.

המערער, אשר ביצע עונש המאסר שהוטל עליו עוכב בהחלטה מיום 31.10.2019 עד למתן הכרעה בערעורו, יתייצב לריצוי עונשו ביום 26.2.2020 עד השעה 10:00 – בימ"ר ניצן, או על-פי החלטת שירות בתי הסוהר, כשברשותו תעודות זהות או דרכון ועותק מפסק דין זה. על המערער לתאם את הכניסה למאסר, כולל האפשרות למיון מוקדם, עם ענף אבחון ומיון של שירות בתי הסוהר, בטלפונים: 08-9787377 או 08-9787336.

ניתן היום, י"א בשבט התש"ף (6.2.2020).

שופט

שופטת

שופט